

**RAASEPORIN LINNAN YMPÄRISTÖN PROSPEKTOINTI JA
FOSFORIKARTOITUS**

VÄLIRAPORTTI
Heinäkuu 1991

Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Raaseporin linnan ympäristön maankäytön historia: paikantaa rakennusten sijainnit, rakennustihentymät, mahdollisuuksien mukaan selvittää rakennusten ja maankäytön luonne (karjasuojat, asuinrakennukset) ja karkea ajoitus, muinaiset peltoalueet etc..

Tutkimusmenetelmä

Edellä mainittuihin kysymyksiin pyritään saamaan selvyttä arkeologisin menetelmin tehtävällä prospektointitutkimuksella.

Alueelle luodaan koordinaatisto, josta 10 m:n verkossa tehtävillä otoksilla havainnoidaan maahan jääneitä jälkiä. Paikalle tehdään koekuoppa tai otetaan maaprofiilinäyte kairalla. Koekuopasta/kairanäytteestä dokumentoidaan:

- maakerrokset: paksuus laatu
- löydöt
- sitruunahappoliukoinen fosfori (mahdollisesti myös pH).
- maalaji (kerroksittain tarvittaessa)
- rakenteet (kiviperustukset, jolloin paikalle aina koekuoppa)

Peltoalueilla koekuopan ympäristöstä noin 2 m:n säteellä tehdään

- systemaattiset pintapöimintahavainnot, eli kirjataan löytömäärät löytölajeittain (tiili, keramiikka, lasi, hiilisyys, palanut savi ja laasti, luut, muut löydöt)

Dokumentit yhdistämällä ja niistä ilmenevien havaintoanomalioiden perusteella toivotaan saatavan yleiskuva alueen maankäytöstä. On huomattava, että ajoitusmahdollisuudet ovat lähes yksinomaan löytömateriaalin varassa, joskin karkeita arvioita voitaneen tehdä mahdollisten maanalaisten kulttuurikerroshavaintojen perusteella. Arkistotutkimuksella, lähinnä vanhojen karttojen perusteella, voitaneen ajoittaa osa mahdollisista rakennushavainnoista, ja samalla testata tunnettujen rakennusten kohdalla menetelmän soveltumista ko. tyyppisen maankäytön havaitsemiseen.

Kuvatulla prospektoinnilla saadaan yleiskuva alueesta: missä on ollut esimerkiksi rakennuksiin viittaavaa ihmistoimintaa, ohjata tarkempien maastotutkimuksien sijoittumista. Yksityiskohtaisemmat tiedot, kuten rakennusten tarkka sijainti, koko, toiminnan laatu ja ajoitus voidaan saada ainoastaan arkeologisella kaivaustutkimuksella. Prospektointi on

siis perustutkimus, joka onnistuessaan herättää uusia kysymyksiä ja joka mahdollistaa jatkotutkimusten tarkan suunnittelun ja järkevän suuntaamisen haluttuun kohteeseen.

Tutkimusalue

Tutkimusalue on alustavasti (v. 1991) määrätty ulottuvaksi noin 500-550 m linnasta itään ja pohjoiseen, sekä linnan vastapäinen joen eteläranta (Mjölbacka). Tutkimusaluetta su-pistetaan tai laajennetaan topografisin perustein ja kertyvien havintojen mukaan siten, että saadaan tutkituksi "luonnollisesti" rajautuva alue (rahoituksen puitteissa).

Alue on valtaosin peltoa. Pellot kiertävät jyrkkärinteisiä avokalliomäkiä. Havaintojen mukaan peltoalueiden ulkopuolella on vain pieniä metsä/pusikkoläiskiä, jossa avokallio ei ulotu niin pintaan, että voidaan ottaa maanäyte (so. mineraalimaata yli 10 cm).

Kenttätyöt heinäkuussa 1991

Paikalla käytiin tekemässä alustavat tutkimussuunnitelmat huhtikuun lopulla 1991 (Seger ja Jussila). Tällöin saimme läheisen Grönbergin talon väen puheitten perusteella sen käsityksen, että valtaosa linnan lähipelloista jäävät kesannolle tms. eli niissä ei viljellä viljaa. Tämän tiedon perusteella katsottiin mahdolliseksi tehdä koekuopitus/kairaus vielä heinäkuussa 1991, kun kenttätöiden aloitus eri syistä viivästyi alunperin aiotusta touko-kuusta. Tullessani heinäkuun 19. p. paikalle olivatkin **kaikki** pellot viljalla. Ilmeinen harmillinen väärinkäsitys. Keskustelin peltoa viljelevän maanviljelijän kanssa ja hän totesi, että pellolle ei voi nyt mennä ilman suurta haittaa viljelylle.

Prospektoinnin pääosa (ilmeisimmät ja mielenkiintoisimmat alueet) jäi tekemättä. Sen sijaan koekuopitimme nyt tutkimusalueen metsä-niitty kohdat, joita on 500 m:n säteellä ainoastaan kaksi laajempaa aluetta. Muut peltoihin rajoittuvat kalliottomat metsäläiskät ovat kapeita eli helpommin ja taloudellisemmin tutkittavissa pelloilta käsin jatkettavilta koordinaatistolinjoilta

Koekuopitus

Koekuopitimme kahvilan länsi ja pohjoispuolisen metsä-niittyalueen (47 koekuoppaa), sekä Grönbergin talon länsipuolisen metsäalueen (22 koekuoppaa). Mittasimme kummallekin alueelle oman tutkimuskoordinaatiston.

Maaperä kahvilan itäpuolisella alueella oli alueen ylemmissä osissa kivinen hiekka-hietamoreeni (runsaasti juuria) ja alavimmilla osilla hyvin tiukkaan painunut kova savinen siltti. Koekuoppien teko oli erittäin työlästä, mikä selittää työn hitauden. Koekuopat kaitettiin aina pohjamaahan saakka.

Grönbergin länsipuolinen loiva metsikkörinne oli maaperältään kivinen hiekkamoreeni, alimmilta osiltaan hienohiekkainen moreeni. Koekuoppien lisäksi luodattiin piikillä kallioesiintymiä ennen koekuopitusverkon laatimista.

Kaikkiaan tehtiin 69 koekuoppaa joista otettiin 73 fosforinäytettä.

Työaika

Kenttätyöt tehtiin 17.-19.7. Työntekijöinä Mikroliitti Oy:stä olivat johtaja Timo Jussila ja arkeologi HUK Petro Pesonen. Museoviraston valvoja Tapio Seger ei ollut paikalla (sairasloma). Kenttätöitä tehtiin kaikkiaan 2 x 27 tuntia yht. 54 miestyötuntia. Tästä matkoihin Espoo-Raasepori-Espoo kului 3 * 1.7 * 2 tuntia eli 10 tuntia. Ruokatunteja ei pidetty, sen sijaan päivittäin kaksi noin 15" taukoa ("termoskahvia ja leipää"). Kaikkiaan kenttätöissä kului tehollisia miestyötunteja: $54 - 10 - 1.5 = 42.5$ tuntia.

Lisäksi valmisteluun (6 h) ja raportointiin (10 h) yht. 16 tuntia. Yhteensä koko projektiin on 21.7. mennessä käytetty Mikroliitti Oy:n osalta 70~~y~~ miestyötuntia.

Jatkotutkimus

Esitän, että prospektointi suoritettaisiin loppuun lokakuussa 1991, jolloin pellot ovat viimeistään kynnetyt. Mielestäni nyt ei kannattanut ulottaa prospektointia kauemmille ja vähämerkityksellisimmille metsä-niittyalueille, vaan jäljelle jääneet varat käytettäisiin tehokkaammin ja mielekkäämmin siirtämällä kenttätutkimus suosiolla syksyyn. Olen keskustellut asiasta puhelimitse Tapio Segerin kanssa, joka yhtyy esitykseeni.

Olen varannut työryhmän kenttätöitä varten lokakuun kahdelle viimeiselle viikolle. Peltoaluiden prospektointiin on varattava vielä 5-7 kenttätyöpäivää (n. 80-110 miestyötuntia matkoineen). Kaikkiaan fosforinäytteitä tulee kertymään arviolta noin 250-300 kpl.

Espoo 21.7. 1991

Timo Jussila
Mikroliitti Oy

Liitteenä:

- Koekuoppakartat 1:500
- koekuoppaluettelo

Koekuoppaluettelo

Raaseporin linnan ympäristön
prospektointi heinäkuussa 1991

		kuoppa nro	
Koekuopat metsäalueilta, paitsi 16-33 niityltä. Metsissä maaperä aina kivistä moreenia. Maalaji tarkoittaa moreenin vallitsevaa lajitetta.		1	multa 25 sek B 35 F 30 HHk
Termit:			
multa	tarkoitetaan sekaista A-kerrosta/muokkauskerrosta , lehtomainen, ei välttämättä "peltomultaa".	2	multa 30 sekainen Hk F 33 Hk
numerot	ovat syvyyksiä mineraalimaan pinnasta	3	multa 10 sek HHk 20 B sek F 25 HHk
KHk	Karkea hiekka		
Hk	Hiekka		
HHk	Hieno hiekka		
Si	Siltti	4	multa A 25 sek B F 28 HHk
SaSi	Savinen siltti		
Mr	Moreeni		
B	rikastumiskerros	5	sek multa 20 pohja F 22 Si
A	pinta, huuhtoutumiskerros		
sek	sekainen kerrokset sekoittuneet		
F 27	Fosforinäyte syvyydeltä 27 cm	6	sek A multa 28 sek B F 33 Hk
B 20	B kerros ulottuu 20 cm syvyyteen		
		7	multa 15 sek 20 B F 23 KHk vihr. lasinpala

8	multa 20 sek B F 25 Si	16	multa 20 pohja F 25 SaSi tiili+ pelto ?
9	multa 10 sek B/C F 15 Si tiivis	17	multa 25 sekainen B 32 Pohja F 30 HHk tiili+ "ranta"
10	multa 13 sek 23 B F 25 HHk	18	sekainen pinta 40 pohja F ylä 30 F ala 42 HHk tiili+
11	multa 10 sek vaihtettava F 20 Si	19	sekainen 25 pohja ? F 27 SaSi
12	multa 25 cm F 28 cm siltti tiiltä+	20	multa 15 F 22 SaSi tiivis tiili++
13	multa 25 selvä B F 27 KHk tiili+	21	sekainen 30 pohja ? F 27 HHk tiili+
14	Multa multa 27 Heikko B F 27 HHk Rinteen yläosa	22	Sekainen (lika?) 45 F 30 HHk tiili+
15	multa 15 sekainen B (?) 30 pohja F 25 Si		

23	multa 15 tiivis F 20 SaSi	32	pinta 20 F 25 SiSa tiili
24	multa 13 tiivis SiSa F 18	33	F22 SiSa
25	pinta 40 sekainen tiivis F 20 SiSa tiili +	34	multa 28 sekainen 37 pohja/ B F ylä 30 (sek) F ala 40 (B/C) likaista HHk
26	pinta ? 30 SaSi F 22 hiilenmuruja 22 tiili+	35	Multa 20 sekainen/lika F 26 HHk
27	SaSi F 20	36	seka-lika 28 sekainen F 33 tiili HHk
28	pinta sekainen 35 lievä sek B 25--- pohja ? Si F 30 tiili	37	multa 10 sekainen F 20 HHk
29	SiSa F 28 tiili	38	multa 10 kallio tai maakivi F 8 (multaa) huono näyte!
30	multa 27 pohja F 29 SiSa	39	multa Hk 30 B F 35 HHk
31	F20 SaSi		

40	multa 25 sekainen B F 30 HHk tiili	49	sek A 10 vaihtettava A/B sek 20 hiilenmuruja B sek 35 B/C F 30 Hk
41	sekainen Hk multa 25 F 17	50	A 10 sekainen 25 B 35 F 30 Hk
42	Sek HHk multa 30 F 22	51	A 10 sekainen 25 sek B/C 40 F 30 vetinen notkelma kallion kuve Hk
43	multa sekainen 23 B 30 F 25 HHk	52	A 10 B 16 B/C F 16 Hk
44	multa 25 Sek B F 28 HHk	53	sek A 15 selvä B 25 C F 20 Hk
45	pinta 20 B 30 F 25 Hk	54	Sek (A ?) tumma harmaa 13 sek (lika?) B 23 B 30 F 25 Hk
46	multa 30 ? sekainen F 22 huono näyte!	55	Sek A 13 sek vaihtettava B F 20 Hk
47	kivinen multa 30 F 25 huono näyte !		
48	sek A 10 vaihtettava B 30 F 20 HHk		

56	A 10 sek B 20 F 20 Hk	64	sek pinta 20 B F 22 Hk
57	sek A 10 sek B 20 B F 22 Hk	65	multa 10 sek B 20 lika ? F 17 Hk
58	pinta 12 (A) sek B 20 B F 20 Hk	66	multa 7 sek B 20 lika ? F 20
59	pinta sek 10 sek B 20 (lika?) F 20 Hk rinne	67	sekainen pinta 20 heikko B F 23 lika? huono näyte
60	sek pinta 20 B F 23 Hk	68	muokkausk. 17 F 20 Si tiili+
61	Sekainen likainen F 28 (B lika) Hk	69	Multaa/sekaista isoja haavan- koivun kantoja lehtoa huono näyte F 22
62	multa 13 noki lika 27 B vaihettava F 28 Hk hiilen muruja		
63	noki lika multa 25 likainen B 30 ? F 27 Hk		

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO

28 12

KOEKUOPAT

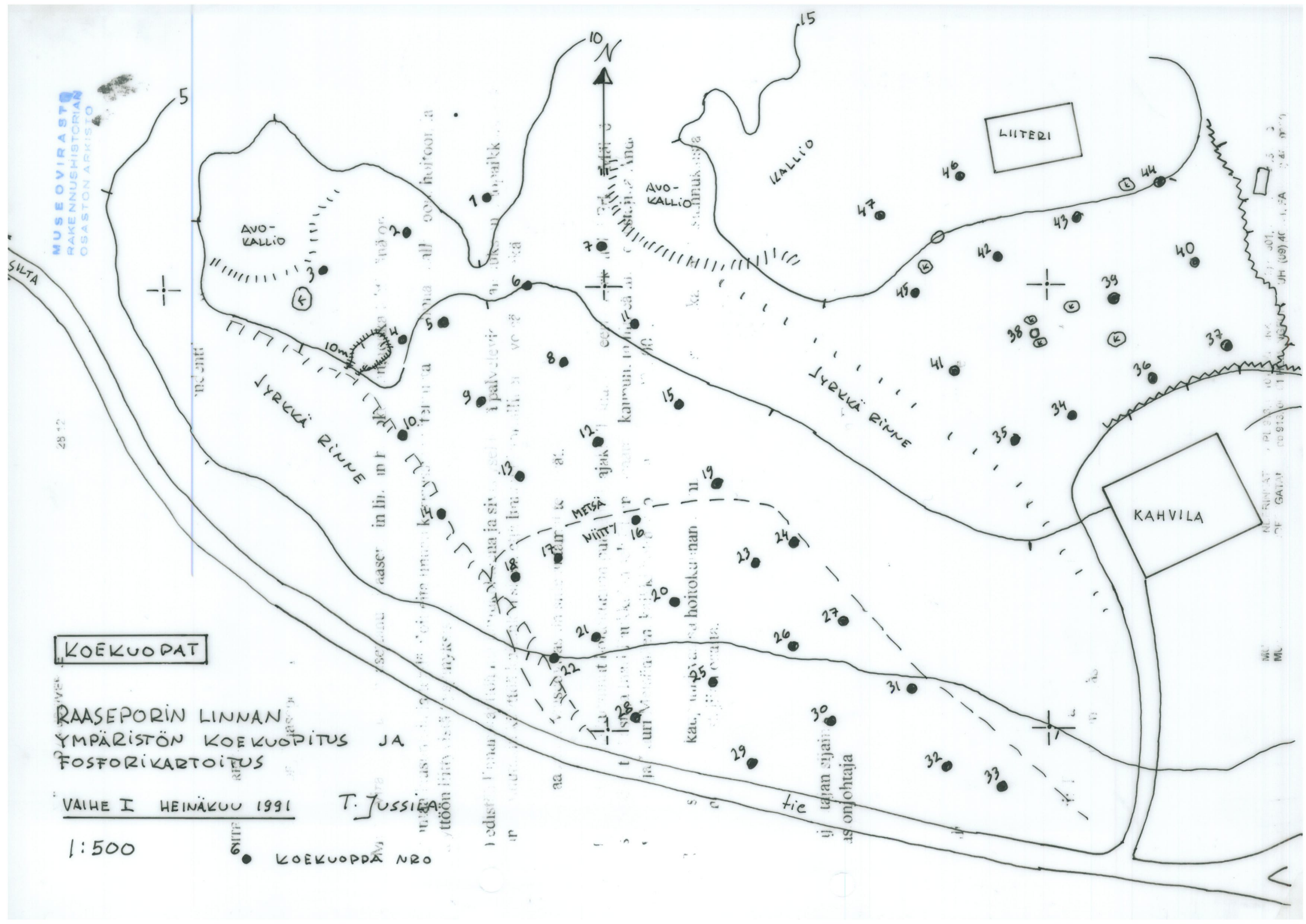
RAASEPORIN LINNAN
YMPÄRISTÖN KOEKUOPITUS JA
FOSFORIKARTOITUS

VAIHE I HEINÄKUU 1991

T. JUSSILA

1:500

● KOEKUOPPA NRO

MUSEOVIRASTON
RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO

KOEKUOPAT

RAASEPORIN LINNAN
YMPÄRISTÖN KOEKUOPITUS JA
FOSFORIKARTOITUS

VAIHE I HEINÄKUU 1991

T. JUSSILA

1:500

● KOEKUOPPA NRO

